

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมทางกฎหมาย เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักกฎหมายทุกวงการ และแหล่งสะสมวรรณกรรมเหล่านี้เป็นประจักษ์แห่งความรู้ ความคิดเห็น และหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่จะสนองความต้องการในการศึกษาค้นคว้าและการประกอบอาชีพของนักกฎหมาย ซึ่งต้องอาศัยวรรณกรรมในการประกอบอาชีพมากกว่าวรรณกรรมต้นฉบับในสาขาอื่นใด หากปราศจากห้องสมุดกฎหมายแล้วนักกฎหมายจะไม่สามารถทวนหน้าที่งานอาชีพของตนได้อย่างสมบูรณ์ เพราะหนังสือกฎหมายเป็นแหล่งความรู้ ความคิดเห็น และข้อเท็จจริงสำหรับบุคคลในวงการกฎหมาย (Miles O. Price and Harry Bitner 1953: 1 อ้างถึงในทัศน ถาวร 2515: 1) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของห้องสมุดที่จะต้องจัดหาหนังสือกฎหมายมาจัดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งจะให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (Moys 1976: 9) นักกฎหมายทุกคนจะต้องผ่านการใช้ห้องสมุดอย่างน้อย 2 แห่ง คือห้องสมุดในสถาบันการศึกษากฎหมาย และห้องสมุดในสถานที่ที่นักกฎหมายผู้นั้นทำงาน นักกฎหมายมักประสบปัญหาในการค้นหาหนังสือไม่พบในเวลาที่ต้องการ เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับระบบการจัดหมู่ของห้องสมุดแต่ละแห่งที่ใช้แตกต่างกัน ห้องสมุดกฎหมายไทยนิยมใช้การจัดหมู่หนังสือกฎหมาย 3 ระบบคือ การจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้ โดยในแต่ละห้องสมุดต่างพิจารณาใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ในประเทศไทยห้องสมุดกฎหมายล้วนประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือกฎหมายไทย ทั้งนี้เนื่องจากระบบจัดหมู่ที่นำมาใช้เป็นระบบที่คิดขึ้นใช้กับห้องสมุดในต่างประเทศ อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้กฎหมายในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ดังนั้นระบบการจัดหมู่จึงสร้างขึ้นสำหรับจัดหมู่หนังสือกฎหมายในระบบนั้น ส่วนประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีลักษณะพิเศษเป็นของตัวเองมิได้เป็นแบบเดียวกับประเทศใด เป็นการรวบรวมหลักกฎหมายของนานาประเทศที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมมารวมเข้าไว้ด้วยกัน คือจัดทำรูปแบบประมวลกฎหมาย แต่ได้รับเอากฎหมายของอังกฤษซึ่งเป็นกฎหมายในระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ด้วย

ทำให้บรรณารักษ์ประสบปัญหาในการจัดหมู่หนังสือกฎหมายไทย เมื่อใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือของ
นานาชาติเป็นอันมาก

ผู้เขียนเห็นว่า การศึกษาปัญหาในการนำระบบจัดหมู่ที่เหมาะสมมาใช้จัดหมู่หนังสือ
กฎหมายไทยเป็นเรื่องน่าสนใจ และเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตร
รายการตลอดจนถึงการศึกษาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ นอกจากนี้ยังอาจใช้ผลการวิจัยไปประกอบ
การตัดสินใจเลือกใช้ระบบการจัดหมู่ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดกฎหมายที่จะตั้งขึ้นใหม่ หรือที่
ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดหมู่เพื่อการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยยังไม่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของการจัดหมู่สำหรับหนังสือ
กฎหมายไทยด้วยระบบการจัดหมู่ของซิลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบ
ทศนิยมของดิวอี้ไว้เลย แต่ได้มีการวิจัยเรื่องของห้องสมุดกฎหมายไว้ดังนี้

ทัศนากาว (2515) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง หนังสือกฎหมายไทยและแหล่งสะสม
โดยสรุปเรื่องระบบการจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดกฎหมายไทยไว้ว่า ห้องสมุดที่มีหนังสือทั่วไป เช่น
หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะ
ใช้ระบบทศนิยมของดิวอี้ในการจัดหมู่หนังสือทุกประเภท รวมทั้งหนังสือกฎหมาย ส่วนห้องสมุดเฉพาะ
ทางด้านกฎหมาย เช่น ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ห้องสมุดศาลจังหวัดเชียงใหม่ และห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาใช้ระบบการจัดหมู่
ของซิลเลอร์ เนื่องจากห้องสมุดกฎหมายของไทยหลายแห่งใช้ระบบการจัดหมู่ของซิลเลอร์มานาน
แล้ว จึงเห็นสมควรทำให้ระบบเดียวกัน ส่วนห้องสมุดทั่วไป คือห้องสมุดที่มีหนังสือในสาขาวิชาต่างๆ
สามารถใช้แผนการจัดหมู่โดยละเอียดในหมวดย่อย 340 หรือหมวด K ซึ่ง Elizabeth M. Moys
ได้เสนอไว้ในหนังสือชื่อ A Classification Scheme for Law Books สำหรับใช้กับระบบ
ทศนิยมของดิวอี้ และการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้
ศึกษาประเภทของหนังสือกฎหมายไทย โดยแยกประเภทของหนังสือกฎหมายไทยออกเป็น ตัวบท
กฎหมาย ราชกิจจานุเบกษา รายงานการประชุมร่างกฎหมาย รายงานการประชุมรัฐสภา คำ

พิพากษาศาล คำสั่งคำร้องของศาลฎีกา คำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ ตรากฎหมายและคำอธิบายกฎหมาย

วิสัย อัคคศิษา (2523) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดกฎหมายในกรุงเทพมหานคร จากการสำรวจปัญหาในการจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการพบว่า ในแง่ของระบบการจัดหมู่หนังสือ ห้องสมุดที่ทำการสำรวจ 10 แห่ง ใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ 4 แห่ง ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน 3 แห่ง ใช้ระบบทัศนียของตัวอ็ี 1 แห่ง ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันและระบบการจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ 2 แห่ง และมีห้องสมุด 2 แห่งที่มีโครงการเปลี่ยนระบบการจัดหมู่จากระบบการจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ไปเป็นระบบทัศนียของตัวอ็ี และการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันตามลำดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษาระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายของต่างประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสนอระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายไทยโดยเฉพาะ

บุญยาพร บานดิษฐ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ พบว่า จากการใช้น้ำมือคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย จำนวน 3 เล่ม คือหนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งให้หัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ด้วยนั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับหัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์มีจำนวนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาแก่บรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการภาษาไทยในห้องสมุดกฎหมายเป็นอย่างยิ่ง และจากการสำรวจและรวบรวมหัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์จำนวน 1,352 หัวเรื่อง ปรากฏว่า เป็นหัวเรื่องที่กำหนดจากหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 เล่มนั้น จำนวน 550 หัวเรื่อง และเป็นหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองจำนวน 802 หัวเรื่องซึ่งในจำนวนนี้มีหัวเรื่องจำนวน 278 หัวเรื่องที่มีปัญหาแตกต่างกันหลายลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีลักษณะการใช้ถ้อยคำแตกต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันมีจำนวนมากที่สุดคือ 154 หัวเรื่อง ผู้วิจัยได้นำหัวเรื่องทั้ง 1,352 หัวเรื่องนี้ไปใช้ในการสำรวจความนิยมของบรรณารักษ์ที่มีต่อหัวเรื่องนั้น โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าหัวเรื่องที่บรรณารักษ์ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปตอบว่าเหมาะสม ถือว่าหัวเรื่องนั้นเป็นหัวเรื่องที่ดี

เหมาะสม ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่ามีหัวเรื่องที่มีความเหมาะสมจำนวนทั้งสิ้น 699 หัวเรื่อง และจากการวิเคราะห์หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เอง เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องทางบรรณารักษศาสตร์พบว่ามีหัวเรื่องจำนวน 436 หัวเรื่อง (54.36%) ที่ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ดังกล่าว ลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่พบมากที่สุดคือการใช้หัวเรื่องย่อย รองลงมาเป็นหัวเรื่องที่ใช้ไม่ตรงกับหัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และที่พบน้อยที่สุดคือหัวเรื่องที่ใช้ "กับ, และ" เชื่อม

ในต่างประเทศ Patricia L. Piper และ Cecilia Hing Ling Kwan (1982: 481-483) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการของห้องสมุดกฎหมายในสหรัฐอเมริกา พบว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ถึง ค.ศ. 1981 มีการใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในการจัดหมู่หนังสือกฎหมายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51 เป็นร้อยละ 64 ห้องสมุดกฎหมายที่ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันเพิ่มมากที่สุดคือ ห้องสมุดกฎหมายที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาล

จากผลงานวิจัยในประเทศไทยจะเห็นว่า ห้องสมุดกฎหมายในประเทศไทยนิยมใช้การจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้ตามลำดับ ส่วนใหญ่ของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกานิยมใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันเป็นส่วนใหญ่

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำผลงานวิจัยของ ทศนา ถาวร ในส่วนของหนังสือกฎหมายมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นผลงานวิจัยเพียงเล่มเดียวที่กล่าวถึงหนังสือกฎหมายไทยอย่างละเอียด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยของบุญยาพร ปานดิษฐ์ ในส่วนของหัวเรื่องภาษาไทยในสาขานิติศาสตร์ จำนวน 699 หัวเรื่อง ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากบรรณารักษ์ในห้องสมุดกฎหมายจำนวน 9 แห่งแล้วว่า เป็นหัวเรื่องที่มีความเหมาะสม และเป็นที่นิยมใช้ของบรรณารักษ์มาเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบเลขหมู่จากบัตรรายการภาษาไทยของห้องสมุดกฎหมายจำนวน 3 แห่ง โดยพิจารณาตัดหัวเรื่องที่มีชื่อเป็นเรื่องกฎหมายไทยออกไป 23 หัวเรื่อง เหลือใช้เพียง 676 หัวเรื่อง เหตุผลที่นำหัวเรื่อง ซึ่งเป็นผลงานวิจัยชิ้นนี้เนื่องจากผู้วิจัยคือบุญยาพร ปานดิษฐ์ ได้รวบรวมหัวเรื่องจากห้องสมุดกฎหมายทุกแห่ง ซึ่งครอบคลุมถึงห้องสมุดที่ทำการวิจัยครั้งนี้ด้วย แล้วนำมาคัดเลือก

เฉพาะหัวข้อเรื่องในสาขานิติศาสตร์ แล้วนำไปทำบรรณารักษ์คัดเลือกเฉพาะหัวข้อเรื่องที่เหมาะสม ดังนั้น หัวข้อเหล่านี้จึงเป็นหัวข้อเรื่องที่ได้รับการวิเคราะห์ตรวจสอบแล้ว สมควรที่จะนำมาเป็นเกณฑ์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างระบบการจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้สำหรับหนังสือกฎหมายไทย
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของระบบการจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้หมวดหนังสือกฎหมายเพื่อใช้กับหนังสือกฎหมายไทย

สมมุติฐาน

1. การจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์มีโครงสร้างของระบบเหมาะสมกับหนังสือกฎหมายไทยมากกว่าการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้
2. การจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้ สร้างขึ้นสำหรับจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดของต่างประเทศซึ่งมีระบบกฎหมายแตกต่างไปจากของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาระบบกฎหมายไทยและกฎหมายอเมริกันจากหนังสือและเอกสาร
2. ศึกษาการจัดหมู่และทำบัตรรายการจากบรรณารักษ์ในห้องสมุดจำนวน 7 แห่ง คือ
 - 2.1 ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์
 - 2.2 ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือซีลเลอร์
 - 2.3 ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

2.4 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุด
รัฐสภาอเมริกัน

2.5 ห้องสมุดรัฐสภา ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

2.6 หอสมุดกลาง กระทรวงยุติธรรม ใช้ระบบทศนิยมของดาวี่

2.7 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ระบบทศนิยมของดาวี่

3. ศึกษาบัตรรายการในห้องสมุดกฎหมาย ซึ่งพิจารณาว่ามีหนังสือกฎหมายไทยสะสม
ไว้เป็นจำนวนมาก จำนวน 3 แห่ง คือ

3.1 ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา เริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ. 2440 จำนวนหนังสือประมาณ
40,000 เล่ม ใช้การจัดหมู่ของซิลเลอร์

3.2 ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512
จำนวนหนังสือประมาณ 45,000 เล่ม ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

3.3 หอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรม เริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 จำนวนหนังสือ
ประมาณ 15,000 เล่ม ใช้การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดาวี่

4. การศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดหมู่จำกัดเฉพาะ

4.1 ระบบการจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ ฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1964

4.2 การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน หมวด K และหมวดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.3 การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดาวี่ หมวด 340 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 20

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้างระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายจากหนังสือและ เอกสารทั้งที่เป็น
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ศึกษาระบบกฎหมายอเมริกันจากหนังสือและ เอกสาร

3. ศึกษาระบบกฎหมายไทยและหนังสือกฎหมายไทยจากหนังสือและ เอกสาร

4. สัมภาษณ์บรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยในห้องสมุดกฎหมาย
จำนวน 7 คน เกี่ยวกับปัญหาการให้เลขหมู่หนังสือกฎหมายไทย

5. สืบค้นบัตรรายการหนังสือกฎหมายไทยจากห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ห้องสมุดคณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรม

6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนับจำนวน และคำนวณหาค่าร้อยละ
7. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ระบบการจัดหมู่กับหนังสือ

กฎหมายไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบรายละเอียดของโครงสร้างระบบการจัดหมู่ของซิลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายไทย
2. ทราบข้อดี ข้อเสียของการจัดหมู่ของซิลเลอร์ การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันและระบบทศนิยมของดิวอี้ ที่จะนำมาใช้กับหนังสือกฎหมายไทย

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุด	หมายถึง	ห้องสมุดที่มีหนังสือกฎหมาย
ห้องสมุดกฎหมาย	หมายถึง	ห้องสมุดเฉพาะทางด้านกฎหมาย และห้องสมุดของสถาบันการศึกษากฎหมาย
บรรณารักษ์	หมายถึง	ผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการหนังสือกฎหมายไทย
หนังสือกฎหมายไทย	หมายถึง	ตัวบทกฎหมาย ตีรากรกฎหมาย คำอธิบายกฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกา
โครงสร้างของระบบการจัดหมู่	หมายถึง	การแบ่งหมวดหมู่ใหญ่และการแบ่งเนื้อหาภายในหมวดย่อย รวมถึงตารางช่วยประเภทต่าง ๆ

ข้อจำกัดในการวิจัย

ห้องสมุดของต่างประเทศ หมายถึง ห้องสมุดกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของระบบการจัดหมู่หนังสือซิลเลอร์ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของดิวอี้